

Bánáti lengyelek nyomában

Nem a legjobb előjelekkel indult a 2018. májusi 26-27-i egyesületi tanulmányút a Délvidékre: napokig esett az eső, zivatarok voltak. Izgatottan figyeltük az előrejelzéseket, de aztán a pozitív hozzáállás megtette a hatását, kiváló időnk volt a két nap alatt!

De mit is keresett a lengyel egyesület a Délvidéken? Lengyel származású embereket! Természetesen nem vaktában mentünk, tudomásunkra jutott, hogy Tiszaszentmiklóson élnek lengyelek, őket kerestük föl. Ha már ilyen messze elutaztunk, kibővítettük a programot, fölkerestük Szabadkát és Zentát is.

A létszámunk 39 fő volt, egy tagtársunk beteg lett, egy pedig később (este) csatlakozott hozzánk – kalandos út után. Szabadkán, a szecesszió fővárosában kezdtünk. Hicsik Dóra, szabadkai könyvtáros mutatta be Kosztolányi Dezső és Csáth Géza városát. Nagy élmény volt látni a felújított zsinagógát, mely Európa egyik legnagyobb zsidó emlékhelye. Többen láttuk a felújítás különböző fázisaiban, most teljes szecessziós pompájában mutatkozik. A városházára is bejutottunk, a Komor Marcell és Jakab Dezső által tervezett épület mindenkit csodálattal töltött el! A fotók mesélnek az élményekről! Megemlékeztünk a Kosztolányiakról a gimnázium, illetve a két Kosztolányi-szobor előtt, de megtekintettük Csáth Géza „két szülőházát” is. (Az egyikben van emléktábla, de a másikban született.) A Szent Teréz templom kapcsán (is) beszéltünk Mária Terézia tiszteletéről, az épület hatalmas repedése láttán pedig arról is szó esett, hogy a város alatt jelentős vízmennyiség van, patakocskák erek formájában. A fasizmus áldozatai emlékmű viharos történetéről is hallottunk. A főtéren megnéztük a volt kaszinó neobarokk épületét, amely ma a könyvtárnak ad helyet. Elborzadtunk a színház láttán, ahol a 6 görög oszlopon mögött egy modern épületszörny van – de legalább már befejezettnek tűnik (legalábbis külső szemmel). A Szent Ferenc templomot és a város legrégebbi épületét is csak kívülről láttuk.

Szabadka után Zenta érintésével átkelve a Tiszán érkeztünk Tiszaszentmiklósrára, ahol lengyel és magyar barátaink vártak bennünket a Tulipán egyesület közösségi épületében. Renata Pilch asszony elmondta, hogy Wisla környékéről a szegénység miatt az 1830-as években sokan jöttek ide idénymunkára: tavasszal több héten át jöttek gyalog, majd ősszel ugyanígy visszamentek Lengyelországba a családjukhoz. Aztán ebbe belefáradva egymás után hozták át a családjukat is, és azóta itt élnek, ma mintegy 140 fő vallja magát lengyelnek. (Persze, ahogy az egész falu, ők is fogynak.) Igyekeznek megőrizni hagyományaikat, nyelvüket. Együttműködnek a magyar egyesülettel, melynek egyik vezetője Törtei János és néhány tagtársa mutatta be a falut. Megtekintettük a római katolikus és az ortodox templomot, mindkét helyen a papok mutatták be a vallási épületeket. Elmentünk az evangélikus templomba is, ahol az ő jelenlegi lengyel nyelvükön beszélhettek a helyiek. A mai lengyelt beszélő tagtársaink megállapították, hogy bizony sokat változott a nyelv – de hát ez természetes is. De öröm volt látni, hogy szándékuk megőrizni az identitásukat – nemcsak nekik, hanem a magyaroknak is. Biztosan találkozunk még velük a működésünk során!

Zenta, a szálláshely következett. Ki kell emelni az Anna Panzió kiválóságát, a családi vállalkozás baráti, szívélyes hozzáállását, a meleg szeretetet, ahogy fogadtak bennünket – kicsik és nagyok egyaránt. A Vörös Attila vezette panzió azóta elnyerte 2017 legkiválóbb vajdasági panziója címét! Megérdemlik! A felújított, kibővített régi parasztházak minden igény kielégítenek, tiszták, remekül felszereltek. Az étteremből hozatott vacsora és reggeli is finom (és rengeteg) volt. Meg persze a család által főzött pálinka is! Vendégül láttuk két vajdasági költő barátunkat, Sinkovits Pétert és Beszédes Istvánt, utóbbi bemutatta a könyvkiadója legújabb köteteit is. Bizonyára találkozunk majd mindkettőjünkkel a könyvtár vendégeként!

Reggeli után megvártuk, amíg a szomszédos templomba átvonultak az elsőáldozók, erről az eseményről is mesélnek a fotók.

Városnézés következett Tari László helytörténész, kutató vezetésével. A városháza dísztermében elmesélte Zenta történetét, kiemelve természetesen a zentai csatát (1697). A társaság nagyobb része vállalkozott a toronymászásra, ami nemcsak a kilátás miatt volt érdekes, hanem azért is, mert az egyes szinteken a csatára emlékeztető „programok” vártak: animációs filmek, képek, és a csata makettje.

Nem fogjuk elfelejteni a 210 lépcsőt sem. A főtér ligetes, fás, nagyon kellemes részén áthaladva megnéztük a szecessziós szálló épületét, majd a Révész szobornál Dózsa Lajos fölolvasta Thurzó Lajos: A Tiszánál c. versét. (Thurzó a város szülöttje, a könyvtár is róla van elnevezve.) Majd a szintén a Tisza-parton álló kopjafás emlékműhöz vonultunk, amely az 1944-ben itt kivégzett (és itt eltemetett) magyarok emlékhelye. A Himnusz elénekelve helyeztük el a koszorúkat. Ugyancsak koszorúztunk, gyertyát gyújtottunk a Zentai csata emlékművénél, amely szintén a Tisza-parton, de a város másik végén van. Elkészönve Tari Lászlótól Palics felé vettük az irányt, ahol kisebb csoportokban, illetve egyenként kerestük meg az előzőleg már bemutatott nevezetességeket: a Női fürdőt, az „olimpia” résztvevőinek helyet adó Bagolyvárat (erősen felújításra szorul!), a Lujza-villát, a Vigadót, a Víztoronyt, a Zenepavilont, az Emlékkutat, a (szerintem legszebb) posta épületét – mindezek természetesen szecessziós stílusban épültek. A szobránál megemlékeztünk az újkori olimpiai játékok elődjének számító palicsi olimpia kitalálójáról, a Bagolyvárat építő Vermes Lajosról. Megtaláltuk a könyvtár épületét is! És persze megkóstoltuk a Jelen (szarvas) nevű sört is.

Hazafelé indulva aggódtunk a határátlépés miatt, hiszen előző nap kb. 1 órát várakoztattak bennünket a határon minden ok nélkül, de most 10 perc alatt „vettük ezt az akadályt”. Sok élménnyel, információval, emberi kapcsolatokkal zárhattuk a két napot.

Bazsóné Megyes Klára